

Deklinacija brojeva dva, oba, tri i četiri u kajkavskim pravnim tekstovima od 16. do 18. stoljeća

---

Kuzmić, Boris; Kuzmić, Martina

Source / Izvornik: **Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2007, 33, 263 - 288**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:469779>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Boris Kuzmić

Filozofski fakultet, Odsjek za kroatistiku

Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb

bkuzmic@ffzg.hr

Martina Kuzmić

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

Ulica Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb

mkuzmic@ihjj.hr

DEKLINACIJA BROJEVA *DVA*, *OBA*, *TRI* I *ČETIRI* U KAJKAVSKIM PRAVNIM TEKSTOVIMA OD 16. DO 18. STOLJEĆA

Autori se u članku bave deklinacijom brojeva *dva*, *oba*, *tri* i *četiri* u kajkavskim tekstovima pravne regulative od 16. do 18. stoljeća. Kao korpus za jezičnu analizu uzimaju 23 teksta iz 16. st., 40 tekstova iz 17. st. i 19 tekstova iz 18. st. U jezičnoj se analizi posebna pažnja posvećuje usporedbi između oblika dvojine i množine u deklinaciji brojeva *dva* i *oba*, kao i razvoju množinskih oblika u deklinaciji brojeva *tri* i *četiri*. Autori navode sve zabilježene oblike brojeva *dva*, *oba*, *tri* i *četiri*, uspoređuju njihovu pojavnost u različitom vremenskom presjeku i na temelju rezultata jezične analize nude deklinacijski tip navedenih brojeva. Deklinacija brojeva u kosim padežima promatra se s obzirom na to jesu li navedeni brojevi dijelom prijedložnih ili neprijedložnih izraza, a posebno je pitanje učestalosti indeklinabilnih oblika.

U ovom radu daje se pregled deklinacije brojeva *dva*, *oba*, *tri* i *četiri* na temelju ekscerpcije iz pravnih tekstova pisanih hrvatskim kajkavskim književnim jezikom (od 16. do 18. stoljeća). Tekstovi pravne regulative uzimaju se kao korpus jezične analize deklinacije brojeva budući da oni, u odnosu na beletrističke ili liturgijske tekstove, najvjernije zrcale jezično stanje ondašnjih hrvatskih organskih idioma. Važno je naglasiti da su pravni tekstovi pisani na hrvatskom kajkavskom književnom jeziku koji je od 16. st. do polovice 19. st., odnosno do hrvatskog narodnog preporoda, bio zajednički književni jezik Hrvata.

ta sjeverne Hrvatske. U radu će se navesti zabilježeni oblici brojeva, usporediti njihova pojavnost kroz navedena stoljeća i ponuditi njihovi deklinacijski tipovi. Analizirana građa usporedit će se s potvrđama iz Rječnika hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika, kao i s bogatim izvorom potvrda iz kajkavskih povijesnih rječnika (Habdelićeva, Belostenčeva i Sušnik-Jambrešićeva).

Kajkavština starijih razdoblja u deklinaciji brojeva *dva*, *oba*, *tri* i *četiri*, poglavito kada su članovi prijedložnih izraza, pokazuje dvije oprečne tendencije: jedna teži deklinabilnosti svih članova prijedložnoga izraza, a druga morfološkoj neutralizaciji svih zavisnih padeža prema NAV. Deklinacija broja *dva* u staroj kajkavštini proteže se na tri tipa: imenički tip deklinacije prema i-osnovama, pridjevski tip deklinacije i indeklinabilni tip.

Broj *dva* u NA m. roda ostvaruje se oblikom *dva* u gotovo svim istraženim primjerima od 16. do 18. st., osim u jednom primjeru iz *Isprave kralja Maksimilijana II. varaždinskog generalu Vidu Haleku* (1573.) gdje se javlja oblik *dvi*:

16. stoljeće

...*dva* beča...(LL), ...po *dva* delavca...(LL), ...*dva* diela...(5x, DEC, 129-130, 145, 166, 182), ...jesam dal za *dva* dukata...(ČL), ...za *dva* dukata...(HI), ...*dva* kopuna...(LL), ...*dva* kosca dati...(VL), ...*dva* lista...(DEC, 123), ...i *dva* ovna...(ZL), ...na *dva* persta...(HI), ...*dva* primetka...(DEC, 88), ...*dva* refa...(HPS), ...na *dva* stola...(HI), ...*dva* turna ima...(DEC, 96), ...za *dva* zroka popisati...(DEC, 121), ...*dva* sreberna pehara pozlaćena...(AC, CCCXVII), ...jer poleg Evangelioma niesta *dva*, da listor je jedno tielo muž i žena...(DEC, 42), ...kada *dva* kervna ili bližnja brata, kotere *dva* sta obadva v mužkom odvitke...(DEC, 43), ...*dva* diela kotera bi se ž njegova imienja dostojila pravdenoga stola, one *dva* mu se prostita...(DEC, 136), ...a *dva* sta diela pod kraljevim danjem postavljena...(DEC, 136), ...*dva* sta diela sudčieva...(DEC, 147), ...ako bi se ona *dva* poglaviteša gornji i dolnji peruša, sama od sebe ili po dobrih prijateleh opomenena zmirila i zjednala...(DEC, 161), ...*dva* diela ideta...(DEC, 162), ...koteroga sta *dva* diela španova...(DEC, 168), ...koteroga sta *dva* diela kraljeva...(DEC, 175), ...*dva* diela sudcu slišita...(DEC, 178), ...sta...*dva* diela...(DEC, 179), ...sta *dva* diela njegova...(DEC, 179), ...sta *dva* diela sudceva...(DEC, 184), ...na tom stoje *dva* željara...(AC, CCCXXXII), ...jesta *dva* pehara, kotere je Katica posodila...(HI), ...i ona tvrđa zlo spravna i po imeni *dvi* turni i zid vas gol nepokriven...(SHK 1, XIII).

17. stoljeće

...*dva* človika...(PPB, 66), ...*dva* pako dela...ostavljam...(OIK, 107), ...zapada *dva* dela u grad...(HPOC, 92), ...*dva* dni...(5x, OIK, 109, PPB, 2, 66, 261),

...na *dva* dni... (3x, KL 2), ...po *dva* dni... (8x, UR, 172, 174, 175, 176, 178, 180), ...po *dva* dukata... (LP), ...čini... *dva* dukata španu... (OTK, 4), ...imaju davati... *dva* dukata... (VL 1), ...zostavil je *dva* dukata... (LMS), ...na *dva* falaca orače zemlje... (HPOC, 149), ...moramo davati... *dva* kernjaka... (PPB, 187), ...klinča *dva* za cenu... (HPOC, 149), ...dati... *dva* kopuna... (UB, 303), ...moramo dati kosca *dva*... (PPB, 187), ...davati mora... *dva* kosca... (TBŠ, 1), ...na *dva* kosca... (HPOC, 99), ...za četiri dukate i *dva* krajcara... (LMR), ...prijel sem *dva* lista... (SHK 2, CXXVIII), ...hoćemo po *dva* novca dobrovoljno davati... (DBŠ, 36), ...po sto novac brojeći i više *dva* novca davši... (HPOC, 131), ...orkinga *dva*... (OBP, 34), ...vdobil je *dva* paripa... (PPB, 2), ...nema nego *dva* pčelca... (PPB, 2), ...na preplačenje likova *dva* pinta... (HPOC, 151), ...takaj *dva* poselca... (UB, 303), ...*dva* prstena... (OBP, 36), ...*dva* puta... (2x, PPB, 187, OBP, 34), ...po *dva* rajnčka... (HPOC, 148), ...*dva* sužnja... (LL 4), ...jeden taler neka mu se da, *dva* talera onomu... (OIK, 103), ...bu moral polselac *dva* težaka vu godišću... (UB, 303), ...po *dva* težaka... (PPB, 271), ...hoćemo *dva* težaka dati... (PPB, 77), ...na *dva* tjedna... (2x, OTK, 4), ...na *dva* tjednja... (UO), ...po *dva* vagana žita... (OIK, 106), ...na *dva* venčeca... (OBP, 36), ...*dva* vola... bude daval... (SHK 2, CCXLIII), ...na *dva* zdenca... (SHK 3, LVII), ...moramo dati... zgrinača *dva*... (PPB, 187), ...poslali bi nego list *dva* ali tri... (PPB, 57), ...druga *dva* dela... ostavljam... (OIK, 107), ...ostavljam... *dva* zlata dukata... (2x, OIK, 104), ...moja *dva* kmetička... (DL), ...ostavljam... *dva* najveća kernjaka... (OIK, 105), ...*dva* Patra Kapucina... (OIK, 110), ...*dva* sreberna pehara... (OIK, 103), ...*dva* pešja težaka... (DL), ...orkinga rubintasta *dva*... (OBP, 34), ...*dva* velika djundja... (OBP, 35), ...*dva* dužna človeka... onak vučine... (OIK, 107), ...da budu moja *dva* meseca... (KL 2), ...vrtla su *dva*... (UO), ...ova *dva* željara Svetoga Petra sela veće ništar ne daju... (UB, 302), ...mi *dva* bi onde hotela stati... (ZL 1), ...i ova su *dva* morala v Turke skočiti... (PPB, 2), ...koga su gore imenuvana *dva* svedoka i slobodnjaka... (TPB, 2), ...poklam su je ova *dva* oficiala sami o svoje vole zaterla... (TPB, 10), ...uzeli su Matijašu Dijaniševiću *dva* vola kotera su bila vridna dukat 14... (LMS), ...imal je Karlovec vsegdar *dva* redovnika... (SHK 2, CLV), ...ostavljam... *dva* vože vina... (OIK, 108), ...*dva* puti... (OBP, 35).

18. stoljeće

...na *dva* dni... (U, III-§I), ...za *dva* dukata... (ZP), ...po *dva* groša... (6x, BVG, CRR, I-III, OGP), ...na cel dan groša *dva*... (CRR, I), ...težaku *dva* groša... (OGP), ...z hranum *dva* groša... (OGP), ...v zimi pak *dva* groša... (OGP), ...v letu *dva* groša... (OGP), ...ima dati... *dva* kopuna... (U, IV-§II), ...korači takaj *dva* koračaja nazad... (VO, 70), ...*dva* koračaja... (3x, VO, 71, 74), ...*dva* novca gubil bude... (CRR, I), ...na cel dan *dva* pinta... (OGP), ...pako pinta *dva*... (OGP), ...pregrešil *dva* puta... (IVS, 97), ...moraju se vsi *dva* puta obrediti... (VO, 77), ...na *dva* puta... (2x, ZGV, IZZ), ...plačal bude... *dva* ranjiška... (U,

IV-§VII), ...na sekača *dva*...(LV), ...*dva* tjedna...(2x, IVS, 95), ...druga pako *dva* persta postavi...(VO, 49), ...*dva* persta na peru povnice leže...(VO, 50), ...*dva* pako persta persta leve ruke...(VO, 50), ...*dva* pešička težaka dati dužen bude...(U, III-§I), ...sejemo *dva* požonska vagana...(URK, 20), ...postavi *dva* zadna persta...(VO, 69), ...za dobra *dva* pednja...(KK, 111), ...zato vališi...
spravljeni *dva*...odprti jesu...(POD).

Oblik *dva* potvrđuje se u vezanoj i kongruentnoj dvojini i množini, u odnosu na oblik *dvi* koji se isključivo javlja u vezanoj množini. Paralelnu situaciju nalazimo i u čakavskim pravnim tekstovima od 13. do 18. st. gdje se oblik *dvi* u NA m. roda ostvaruje svega dvaput, isključivo u vezanoj i kongruentnoj množini: riječ je o primjerima ...ka zemla e pod sople na kih su *dvi* himiči... (Isprava kneza Ivana Frankapana kojom daruje zemlju samostanu sv. Marije u Crikvenici, 1440.) i ...ostavi rečeni Ivan *dvi* jablane i jedan kostanj... (Odluke veprinačkoga suda, 1589. – 1591.). Oblik *dvi* vjerojatno možemo pripisati utjecaju oblika broja *dva* za sr. rod. U suvremenim kajkavskim govorima broj *dva* uglavnom se javlja u vezanoj i kongruentnoj množini (Lončarić 1992: 68) što pokazuje mlađe jezično stanje u odnosu na pisane tekstove gdje se dvojinjski oblici imenskih riječi u većini primjera čuvaju i nakon 16. st. Šojat (1970: 87) je u istraživanju jezika stare kajkavske književnosti uočio da se u imenica, pridjeva i zamjenica m. roda u vezi s brojem *dva* rijetko susreću dvojinjski oblici tipa *dva pajdaša*, ali ako se u korpus istraživanja uključe i kajkavski pravni tekstovi, tada se dolazi do oprečnog zaključka u pogledu čuvanja dvojine.

Srednji rod broja *dva* u NA od 16. do 18. st. čuva starije oblike *dve* / *dvie*¹. Zanimljivo je primijetiti da se oblici *dve* / *dvie*² ostvaruju u vezanoj i kongruentnoj dvojini, dočim se oblik *dva* potvrđuje samo u vezanoj množini u tekstovima iz 18. st.:

16. stoljeće

...ober pota *dve* oranji...(AC, CCCIV), ...dal...*dve* selce orne...(AC, CCCX),
...te *dve* sele kmetske gore imenuvane...(ŽL), ...blažu višaku *dvie* oranji
zemlje...(AC, CCXCVIII), ...od tutorskoga se nasledovanja *dvie* dugovanja

---

¹ Refleks *jata* u starih kajkavskih pisaca najčešće je zatvoreno *e*, a rijetki su pisci poput Pergošića i Vramca koji u pismu bilježe diftonški izgovor zatvorenoga *e* dvoslovom *ie* (Šojat 1969: 71).

² Dvojinjske oblike tipa *dve sele*, *dve kolene* nalazimo u gotovo svim suvremenim kajkavskim govorima (Šojat 1969a: 66). U Rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika (1986: 515) zabilježene su potvrde s oblicima *dve* / *dva*, Habelić bilježi oblik *dve*, a Belostenec i Jambrešić oblik *dva* za sr. rod.

pišeta...(DEC, 88), ...simo dole *dvie* dugovanji nazvestita...(DEC, 88), ...i kaj sta *dvie* ili tri, ili veće oranja zemlje vriedna...(DEC, 69).

17. stoljeće

...jest pribolšano...*dve* jezere...(NM), ...*dve* lete...(2x, SGZ, 22°, PPŠD II), ...neka bude *dve* lete...(OTK, 4), ...daše *dve* vedre vina...(HPOC, 98), ...i vezda one *dve* sele nesu ništar...(SNVT, 4).

18. stoljeće

...ter na *dve* kole postaviti...(KSKŽ, 7), ...*dve* kole...postaviti...(KSKŽ, 7), ...na *dva* kola postaviti...(KSKŽ, 3), ...na *dva* tela razseče...(KSKŽ, 3), ...postat je kupil...vina vedra *dva*...(LV).

Ženski rod broja *dva* u NA od 16. do 18. st. ostvaruje se oblicima *dve / dvi / dvie*³:

16. stoljeće

...*dve* plahte...(HPS), ...na *dve* robače...(HPS), ...*dve* rušici...(HI), ...na *dve* strane...(DEC, 165), ...damo...enke *dve* zemle...(ŽL), ...*dvie* krave...(DEC, 99), ...*dvie* vesnici...nekomu dal...(DEC, 151), ...*dvie* sta vesnice...(DEC, 157).

17. stoljeće

...dati...*dve* kokoši...(UB, 303), ...mi bi vazdar mogli na *dve* krajine na pomoć biti...(PPB, 2), ...moramo dati...*dve* kunje...(PPB, 187), ...narukve *dve*...(OBP, 34), ...*dve* noći...(PPB, 2), ...*dve* rali...(4x, PPB, 66, DL), ...po *dve* škude...(PPB, 2), ...*dve* volovske matere...ostavljam...(OIK, 107), ...svinje...*dve* dobre...(NL), ...*dve* črvljenje duplet velencije donese...(PPB, 182), ...kotere *dve* volnice i heresice Margareta i Katarina rojene od Petaka...(PPŠD I), ...*dve* dekle...skrivile su bile...(OIK, 106),

18. stoljeće

...tulikaj *dve* flake vzel...(KSKŽ, 17), ...na *dve* persone...(OGP),...na *dve* požonske dervenke...(U, I-§II), ...te *dve* hostije svete ima...(IVS, 97), ...*dve*

---

³ Valja primijetiti da je u istom tekstu u NA ž. roda broja *dva* moguć dvostruki refleks *jata*: primjerice u *Vojnom obučevniku* iz 18. st. *e / i* ili *e / ie* u Pergošićevu *Dekretumu*.

njejne kčere...koje su tancale...koje prijele su njega i hotele su ga zagutiti... (IVS, 93), ...*dve* perve glide nazad šlisajte se...(VO, 64), ...*dadu dve* perve glide znamenje...(VO, 64), ...*dadu dvi* perve glide znamenje...(VO, 64), ...*dvi* zadne glide napervo šlisajte se...(VO, 64), ...*dadu dvi* zadnje glide znamenje...(2x, VO, 64, 69), ...*korače dvi* zadnje glide...i šlisaju se iliti stisnu k pervoj...(VO, 64), ...*dadu dvi* zadne glide znamenje...(VO, 64), ...*opadnu dvi* perve glide na desno...(VO, 70), ...*dvi* zadnje glide k ognju pripravlene na nogah stoje...(VO, 71), ...*dvi* zadnje glide spuste kraj cevi...(VO, 71), ...*dvi* pako zadne glide *korače*...(VO, 71), ...*zadne dvi* glide nazopet približaju se...(VO, 71), ...*druge dvi* zadnje glide približaju se dobro...(VO, 78), ...*druge* pako *dvi* *flanque*...(VO, 75).

U GL m. i sr. roda broja *dva* dvojinjskoj paradigmi pripadaju samo primjeri iz 16. st., potvrđeni oblicima *dveju*⁴ / *dvieju*:

...devojke ili kčeri *dveju* bratencu...(DEC, indeks), ...od *dveju* bratu kčeri...(DEC, 43), ...*dveju* bratu kčeri...(DEC, 43), ...*da* su se svedokov imena v relatoriju z *dveju* zroku navadila popisati...(DEC, 121), ...v *dvieju* mestu stoji ta zemlja...(AC, CCXCVIII).

Najveći broj primjera svih triju rodova od 17. st. pripada pridjevskom tipu deklinacije potvrđenih oblicima *dveh*⁵ / *dvih*:

17. stoljeće

...*da* bi ovih *dveh* harambaš ne bilo...(PPB, 2), ...i to nam je njih gospodstvo po *dveh* plebanušeh poručilo...(PPB, 2), ...*zvun dvih* kup...(OBP, 33).

18. stoljeće

...od *dveh* dnevvov...(U, III-§XII), ...na dalinu *dveh* pednjov...(KK, 111), ...od *dveh* dervenjek...(U, I-§I), ...od *dveh* požonskih dervenjek...(3x, U, I-§I), ...*razdelenje* jednoga batajlona i *dveh* grenadierskeh *compagnic*...(VO, 66), ...po *dveh* pešičkih kmeti...(U, III-§XII), ...vu *dveh* mestah na kolo postavi...(KSKŽ, 3), ...vu *dveh* mesteh na kolah postaviti...(KSKŽ, 3).

---

⁴ Oblik *dveju* potvrđen je i u Rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika (1986: 515) u GL svih triju rodova broja *dva*.

⁵ U Rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika (1986: 515) nema zabilježenih potvrda s oblikom *dvih*, dok je *dveh* zabilježen za sva tri roda.

Broj *dva* deklinira se bez obzira je li dijelom prijedložnoga ili besprijedložnoga izraza. S pridjevskim tipom u prijedložnom G svih triju rodova supostoji indeklinabilni tip deklinacije, koji nije potvrđen prije 17. st., a brojem primjera približava se pridjevskom tipu:

17. stoljeće

...od *dva* dni...(DBŠ, 85), ...kadi nas i veče *dve* jezeri skupa bilo...(PPB, 194),
...više *dve* lete...(PPB, 263), ...od *dve* let...(OTK, 4), ...ne najmenje *dve* glav
sužanstva...(PPB, 187).

18. stoljeće

...više *dva* meseca doma ležal...(IVS, 100), ...više od *dva* dni...(U, III-§XII),
...od *dva*, ali najviše od tri dni...(U, VIII-§V).

Dvojinski oblik ž. roda broja *dva* u D nalazimo samo u jednom primjeru iz 16. st., a od 17. st. prodire množinski nastavak prema pridjevskoj deklinaciji:

16. stoljeće

...postavili tema *dvema* stranama...(AC, CCCIV).

17. stoljeće

...da što od toga ostane tem *dvem* Petačkam...koga su dosada na imanje
potrošile...(PPŠD I).

18. stoljeće

...*dvem* strankam...primiešati se ima...(KK, 113).

Instrumental m. i ž. roda broja *dva* čuva dvojinski oblik *dvema* / *dvima*⁶ dosljedno tijekom 16. st., a samo jedan primjer dvojine čuva se i u 17. st.:

16. stoljeće

...z *dvema* vertoma...(AC, CCCIV), ...i preplati *dvema* bečema...(AC, CCCXXXI),
...med *dvema* perušema...(DEC, 161), ...međ *dvema* perušema...(DEC, 161),

---

⁶ U Rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika (1986: 515) nema zabilježenih potvrda s oblikom *dvima*, dok je *dvema* zabilježen za m. i sr. rod.

...pred *dvema* prisežnikoma...(2x, DEC, 171), ...koteru gode pernju *dvema* putema...(DEC, 144), ...*dvema* putema hodi...(DEC, 145), ako se i *dvema* pute-
ma vidi...(DEC, 146), ...pred *dvema* sudcima...(DEC, 144), ...založenje se imien-
ja *dvema* zakonma razme...(DEC, 65), ...jer ništor ne more...*dvema* zakonma i
putma držati...(DEC, 66), ...da se privilegium *dvema* zakonma razme...(DEC,
107), ...privilegiom se *dvema* zakonma napravlja...(DEC, 107), ...da se privile-
giom razme *dvema* zakonma...(DEC, 107), ...privilegiomi *dvema* zakonma dru-
gim škode...(DEC, 107), ...gda što koteru pernju *dvema* zakonma ili *dvema* pute-
ma nasleđuje...(DEC, 144), ...*dvema* zakonma more biti...(DEC, 156), ...pravde
dvema zakonma kondeščenduju...(DEC, 156), ...da su se pernje *dvema* zakon-
ma navadile...(DEC, 157), ...homagium se *dvema* zakonma razme...(DEC, 167),
...prokurator se more *dvema* zakonma odezvati...(DEC, indeks), ...more...*dvema*
zakonma ziti...(DEC, indeks), ...se govori nešto *dvema* zakonoma...(DEC, 57),
...prokuratorovo se odgovaranje *dvema* zakonoma more odezvati...(DEC, 155),
...obramba se *dvema* zakonoma vzimlje...(DEC, 176), ...more *dvema* zakonoma...
škoditi...(DEC, indeks), ...ima vsaku grivnju *dvema* zlatimi platiti...(DEC, 162),
...na kraljevo davanje *dvema* zrokma siedaju...(DEC, 17), ...da se *dvema* zrokma
i putema govori...(DEC, 57), ...međ tema *dvema* najpoglavitiešema perušema...
(DEC, 162), ...međ *dvema* stranama...(2x, DEC, 70, 118), ...pa da se takovo da-
rovanje *dvima* zakonma more razumeti...(DEC, 33).

17. stoljeće

...preplatih *dvema* novcema...(HPOC, 96).

Šojat (1970: 87) potvrđuje da se pokoji dvojinjski oblik instrumentala nala-
zi i u kajkavskih pisaca 17. st., primjerice u Habelića (*dvema gosponoma*). Od
17. st. u I svih triju rodova ostvaruju se isključivo množinski oblici *dvemi* / *dvi-*
*mi*⁷, ali i jedan primjer s oblikom *dvem* gdje je očito dativni nastavak izvršio
utjecaj na instrumental⁸:

17. stoljeće

...pred *dvem* letmi...(SHK 3, XXXIV); ...Ribarić z *dvemi* brati...(UB, 300),
...*dvemi* falati, sinokošum, *dvemi* falati volja bude obrnuti...(HPOC, 152),
...z *dvemi* stričevići...(VL 3), ...pred *dvemi* ali tremi veruvanemi peršonami...
(NM).

---

⁷ U Rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika (1986: 515) oblik *dvemi* zabilježen
je u I m. i sr. r., a oblik *dvimi* samo u I m. roda.

⁸ U ekscerpiranim tekstovima nije zabilježen utjecaj instrumentalnoga nastavka na dativ.

18. stoljeće

...z *dvemi* požonskemi dervenkami...(U, I-§II), ...pred *dvemi* leti...(2x, IVS, 97, SHK 3, XXXIX), ...z *dvemi* junaki...(KSKŽ, 16), ...z *dvemi* mladenci imaju gospodara poiskati...(AMD), ...z *dvemi* volmi...(IB, 3r), ...z *dvemi* istemi persti...(VO, 69), ...med palcem i *dvimi* pervimi persti...(VO, 69), ...drži patronu med palcem i pervimi *dvimi* persti...(VO, 49), ...prime taki z onemi *dvimi* zadnjem persti oružje...(VO, 49), ...med *dvimi* persti...(VO, 49), ...z...*dvimi* persti...(VO, 49).

Kada je *dva* dio složenoga broja *dvanaest* ili čini drugi dio desetice u vezi s imenicama sr. roda, tada se u G broj *dva* najčešće ne deklinira, ali u dvama primjerima iz Pergošićeva *Dekretuma* čuvaju se deklinabilni oblici⁹:

16. stoljeće

...okolo *dvanadeste*¹⁰ veder...(BŠ, 145), ...kada im slobode *dvenadeste* lete izmine...(SHK 1, CLXXII), ...niema *dvienadeste* lete...(DEC, 183), ...do *trideset i dvie* lete...(2x, DEC, 93), ...če niema *dviejuneste* letu...(DEC, 183), ...ne derži veče nego *trideseti dveju* liet...(DEC, 64).

Isti zaključak donosi Šojat (1970: 87) navodeći deklinabilne i indeklinabilne primjere u kajkavskim književnim tekstovima od 17. do 19. st. Kontrahirani oblik *dvanajst*, karakterističan za glavninu suvremenih kajkavskih govora, a koji se javlja već u 17. st., ne nalazimo u istraženom korpusu¹¹.

Zanimljiva je pojava redovite deklinacije broja *dva* u I složenih brojeva u vezi s imenicama m. roda, ali to je isključivo vezano uz Pergošićev *Dekretum*, jer istu pojavu ne nalazimo u kasnijem periodu:

16. stoljeće

...z *dvemanadeste*¹² plemenitimi z ladanskimi...(DEC, 122), ...z *dvemanadeste* plemenitima človekoma priseže...(DEC, 123), ...to je to, *sedemde-*

---

⁹ U Rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika (1986: 517) zabilježeni su oblici *dvanadeste / dvanadesteh / dvanadestih*, a u Pergošićevu *Dekretumu* i Vramčevoj *Postili* i oblik *dvejunadeste*. U korpusu kajkavskih pravnih tekstova nismo pronašli oblike gdje se deklinira broj *deset* kada je dijelom složenih brojeva.

¹⁰ Belić (1950: 299) drži da je gubitak vokala *e* između *s* i *t* u finalnom slogu izvršen vjerojatno prije 15. st. Ta je teza zasigurno točna, ali je istražen korpus kajkavskih tekstova ne može potvrditi. Ipak, u čakavskim pravnim tekstovima oblike *dvanadeste / dvanaiste* nalazimo prije 15. st., primjerice u *Istarskome razvodu*.

¹¹ Habdelićev rječnik bilježi oblik *dvanajest*, a Belostenčev i Jambrešićev *dvanajst*.

¹² U Rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika (1986: 517) zabilježen je oblik *dvemanadeste* u Vramčevoj *Postili*.

set dvema dukatma...(DEC, 149), *...sedemdeset dvema zlatima zaostane sudcu...*(DEC, 147).

Broj *oba(dva)* u NA m. roda čuva oblik *obadva*, a u ž. rodu oblike *obedve / obedvie / obodve / obodvi*¹³:

16. stoljeće

...tako sam zavijel *obadva* dila...(AC, CCCXXV), ...je potrebno...*obadva* lista zapisati...(DEC, 57), ...na *obadva* spola, i na sini i na kčeri gleda...(DEC, 22), ...ako *obadva* peruša izmankata...(DEC, 30), ...tako se moreta vpeljati v nju *obadva* takova pobratina...(DEC, 55), ...gda sta poimene *obadva* privilegijoma spravljene, i zešla sta na jednoga človeka...(DEC, 110); ...ako bi *obedve* strane listi napred prinesle...(DEC, 162); ...*obedvie* Nandor imenuvane...(DEC, 157), ...*obedvie* strane...(DEC, 169), ...*obedvie* strane imata oblast...(DEC, 86), ...i ako sta *obedvie* strane zadovoljne na tutorstvo, to je to, ako sta dvadeset i čtيره liet...(DEC, 86), ...*obedvie* strane na to engedujeta...(DEC, 120), ...ako li *obedvie* strane...zadovoljno posvedočita...(DEC, 122), ...*obedvie* strane imata zoči biti...i onde morata pravdu imati...(DEC, 185).

18. stoljeće

...daju ognja *obodve* compagnie...(VO, 72), ...*obodve* dimov odnesel...vu paperu zavite spravil...(IVS, 97), ...*obodvi* ruke...hiti...(VO, 53), ...spusti *obodvi* ruke...(3x, VO, 65), ...rastegne *obodvi* ruke...(VO, 65), ...rastegne *obodvi* ruke od sebe tak da red ramenom budu...(VO, 65).

U GL m. i ž. roda dvojiniski oblik *obeju(dveju)*¹⁴ nalazimo isključivo u Pergošićevu *Dekretumu*. Od 17. st. javljaju se isključivo množinski oblici pridjev-ske deklinacije *obih dvoiov / obodveh*¹⁵. U 17. st. javlja se jedan primjer indeklinabilnog oblika u prijedložnom izrazu:

---

¹³ Belić (1932: 150) drži da se navedeni oblici *obodve* i *obodvi* razvijaju pod utjecajem *obeje, obedva*, vjerojatno prema *obedve* za ž. rod. U Rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika (1999: 313, 322, 355) zabilježeni su oblici *oba, obadva, obedva* i *obodva* za m. i sr. rod, a za ž. r. *obe, obedve* i *obodve*. Habeldijev rječnik bilježi oblik *obodva*, Belostenčev *oba* i *obodva*, a Jambrešićev *oba* i *obedva*.

¹⁴ U Rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika (1999: 313) zabilježeni su oblici *obeju* za m. i ž. r. i *obadvju* za ž. r.

¹⁵ U Rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika (1999: 313, 322, 355) zabilježeni su oblici *obeh* za m. r., *obedveh* za ž. r. i *obodveh* za m. i ž. r.

16. stoljeće

...ako bi ni ženinoga, ili ni *obeju* spolu imene...(DEC, 79), ...i pernju *obejudveju* orsagu jednokrat...pošlju...(DEC, 166), ...opitana ili nie *obejudveju* perušu vsaka vun vzimanja...(DEC, 169),...i za legacije *obejudveju* stranu...vun poviedanja...(DEC, 137), ...po odgovoru *obejudveju* stranu vun poviede...(DEC, 139), ...sudec z odgovaranja *obejudveju* stranu nazoči...(DEC, 156), ...v *obejudveju* orsagu i v Jerdeli ima...(DEC, 141).

17. stoljeće

...i *obih dviiov* grofov...(ML), ...od *obodveh* stranki ov valaš napisahu...(HPOC, 155).

17. stoljeće (prijedložni izraz)

...mentujemo od *obe dve* strane...(PPB, 83).

18. stoljeće

...poleg *obodveh* strankih nazoči bitja...(IŽZ).

Dvojski oblik *obemadvema* u I m. i ž. roda nalazimo samo u Pergošićevu *Dekretumu*. U 18. st. dvojske oblike zamjenjuju množinski oblici *obadvemi / obedvemi / obodvemi*:

16. stoljeće

...jer ako bi *obemadvema* zakonma...napravum ne bilo...(DEC, 103), ...i *obema* ga *dvema* zakonma išče...(DEC, 144), ...jer je prot plemenitomu človeku *obemadvema* zakonma glavna šentencija...(DEC, 175), ...međ *obemadvema* stranma...(DEC, 156).

18. stoljeće

...digne oružje z *obadvemi* rukami...(VO, 50), ...potegne oružje z *obedvemi* rukami...(VO, 49), ...z *obodvemi* rukami...(9x, VO, 47, 52-55, 65, 68).

U NA broja *tri* nalazimo isključivo oblik *tri*, a samo u jednom primjeru iz Pergošićeva *Dekretuma* oblik *terie*¹⁶:

---

¹⁶ Junković (1972: 148) je u istraživanju broja *tri* u NA zabilježio tri oblika: *tri, treie* i *terie*.

16. stoljeće

...ako dva ili *terie* bratenci, kervni ili koji bi od jednoga oca ili od matere bili... (DEC, 38); ...more *tri* dni pri sebe deržati... (DEC, 136), ...*tri* pokrivalca... (HI), ...na *tri* diele... (DEC, 130), ...za *tri* dukate... (AC, CCXCVIII), ...položiti *tri* dukate... (AC, CCXCVIII), ...*tri* listi... (DEC, 123), ...tomu na *tri* mesece plaća teče... (SHK 1, XXXVIII), ...ada se zvunjim daju *tri* mieseci... (DEC, 104), ...more priseći na *tri* zlate... (DEC, 166), ...za *tri* zroke zlameno ruho prostiti... (DEC, 82), ...*tri* je dugovanja potriebno... (DEC, 119), ...*tri* dugovanja... (DEC, 131), ...na *tri* oranja... (DEC, 97), ...činil *tri* oranja... (DEC, 97), ...*tri* inkvizitorije... (2x, DEC, 123), ...na *tri* strane... (2x, DEC, 9), ...dvie ili *tri* ili i veće vesnic načinili... (DEC, 68), ...*tri* kraljeva oranja... (2x, DEC, 97), ...na *tri* mimošastne jurjeve... (SHK 1, LXVII), ...*tri* sreberni pehari preprosti... (HI), ...jest...*tri* mali vankuših... (HI), ...*tri* kitle tenke... (HPS), ...*tri* su dugovanja v koterih cirkveni ljudie... (DEC, 130), ...jesu *tri* cinjene kante... (HI).

17. stoljeće

...ne terpelo ni *tri* dni... (PPB, 2), ...da mu je *tri* dni na stolu... (HPOC, 122), ...po *tri* dni... (5x, UR, 172, 180, UO, PPB, 43), ...na crikvu svetog Jurja *tri* funta... (PPŠD I), ...*tri* kanovnika... (PPB, 252), ...*tri* puta... (PPB, 184), ...vu Beč *tri* puta iduć... (SHK 3, XXXVI), ...dadu i *tri* dele... (NM), ...*tri* djemanti... (OBP, 36), ...davati mora...*tri* dukate... (TBŠ, 1), ...item druge zemlje *tri* fertali oranja... (HPOC, 127), ...za pet slogov dugeh i klinče *tri*... (HPOC, 122), ...*tri* pelikani... (OBP, 34), ...*tri* pute seno dovesti... (PPB, 124), ...po *tri* pute... (PPB, 207), ...na *tri* tjedne... (PNF), ...naimre dva ali *tri* voze... (DBŠ, 82), ...zminuši *tri* leta... (ML), ...stal je savski breg *tri* leta... (PPB, 2), ...čez *tri* leta... (PPŠD II), ...*tri* zerna djundja... (OBP, 35), ...pokloniše ranički *tri*... (PPŠD I), ...davši... *tri* raniške gotovih penez... (HPOC, 128), ...*tri* straže derže... (PPB, 42), ...*tri* cele mesece... (DL), ...i ovi *tri* gore rečeni krali... (DBŠ, 32), ...jesmo bili uhitili *tri* sužnje, zmed kojeh smo bili dali... (PPB, 2), ...*tri* orsačke straže... (PPB, 242), ...bubleri zlati *tri*... (OBP, 35), ...po dva ali po *tri* porazumneše, postareše iliti poglaviteje, koji budu imali punu jakost... (PPB, 57), ...vise *tri* colgerlini... (OBP, 34).

18. stoljeće

...po *tri* dinjara... (BVG), ...*tri* dni lovinu deržati... (U, III-§XVII), ...*tri* dni... (IVS, 99), ...što bi dva ali *tri* forinta vrijedno bilo... (BVG), ...mora *tri* forinta brojiti... (BVG), ...plaćali se budu po *tri* groše... (OGP), ...*tri* kneza sebi uzme... (BVG), ...sprosil je *tri* poliča vina... (IVS, 100), ...i to biva *tri* puta... (VO, 50), ...orjemo *tri* puta... (OOS), ...od vala *tri* groše... (OGP), ...na dan *tri* groše...

(OGP), ...po *tri* groše...(2x, OGP), ...marširaju...*tri* koračaje napervo...(VO, 77), ...na dan *tri* meclje...(OGP), ...bude v letu po *tri* novce...(OGP), ...vu ladicu detičku *tri* novce postaviti...(AMD), ...samo za *tri* palce visoko pokrije...(KK, 111), ...*tri* pinte...(OGP), ...naboju *tri* vudarce...(VO, 50), ...*tri* persone iz Magistratuša...(BOS), ...*tri* persone odebrati imaju se...(BOS), ...najviše *tri* pešičke težake...(U, VIII-§III), ...*tri* pešičke težake dati dužni budu...(U, VIII-§IX), ...*tri* sredni plutoni...(VO, 75), ...vse *tri* glide na miru stoje...(VO, 69), ...donesu vse *tri* glide oružje...(VO, 69), ...primu vse *tri* glide...obernu on čas z levum rukum oružje...(VO, 70), ...donesu vse *tri* glide oružje...(VO, 70), ...denu vse *tri* glide...(VO, 71).

U deklinaciji broja *četiri* u NA zabilježeni su oblici *četire / četirje / četiri / štiri / štiri*¹⁷:

16. stoljeće

...*četiri* vankušnice...(HI), ...za te *četiri* zlate dukate, kojih ne zatajal, da ih ne dužan...(AC, CCCXXXVI), ...*četiri* vilahni tenki i debeli stari...(HPS), ...fer-tufi tenki i debeli *četirje*...(HPS), ...za *četiri* voli...(BŠ, 149), ...na *čtiri* diele razdeljava...(DEC, 72), ...koteri *čtiri* dukate...čini...(DEC, 96), ...*čtiri* prasci...(DEC, 99), ...vsaka grivnja *čtiri* zlate čini...(DEC, 166), ...*čtiri* ovce...(DEC, 99), ...*čtiri* rajški se plate...(SHK 1, XXXVIII), ...*čtiri* dukate vugerske čini...(DEC, 121), ...da su v priseganji *čtiri* dugovanja v koterih je potriebno...(DEC, 125), ...*čtiri* su slobode...(DEC, 14), ...*čtiri* oranja neprecenjena ostanu...(DEC, 97).

17. stoljeće

...vsako leto po *četire* pinte...(HPOC, 104),...po *četiri* dni...(4x, UR, 180, PPB, 43, 157), ...*četiri* dni...(3x, PPB, 156, 184, 254), ...od vsake hiže *četiri* dukata...(CL), ...po orsagu...dukat *četiri*...(HPOC, 131), ...daje vsako leto...*četiri* dukate...(UB, 302), ...za *četiri* dukate...(LMR), ...za dukate *četiri*...(HPOC, 103), ...po orsagu...dukat *četiri*...(HPOC, 132), ...na kosce *četiri*...(HPOC, 149), ...*četiri* novce davši...(2x, HPOC, 132), ...*četiri* šenatori...(SGZ, 16°), ...morali smo sako leto *četiri* verostove iz naše mošne plačati...(PPB, 242), ...vi-rostove *četiri*...(2x, VL 2, PPB, 167), ...takaj na *četiri* leta...(UB, 305), ...*če-tiri* leta...(2x, ČL, 1, PPB, 42), ...još k tomu vedra vina *četiri*...(HPOC, 153), ...davati mora *četiri* kvarte...(TBŠ, 1), ...za cenu suma škude *četiri*...(HPOC, 149), ...je...zlateh dukatov *četiri*...(OIK, 104), ...položiti...*četiri* težake peše...

¹⁷ U Rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika (1985: 289) zabilježeni su oblici *četiri / čtiri / štiri*. Habdelićev rječnik bilježi oblike *četiri / štiri*, a Belostenčev i Jambrešićev rječnik samo oblik *četiri*. Jambrešić navodi da je broj *četiri* indeklinabilan.

(UB, 305), ...prva *četiri* leta...(LL 3), ...ar smo jednokrat bili poslali *četiri* naše junake...(PPB, 2), ...da kako prejdu *četiri* leta gore napisana...(UB, 305), ...*četiri* leta izminu...(LL 3), ...kada ta *četiri* leta minu...(ČL 1), ...jošče *četiri* oni kmeti ki su skočili...(OTK, 4), ...kade bi se *četiri* brati ili pet delili...(PPB, 168), ...vu kom su *četiri* rubinti...(OBP, 35), ...*četiri* šenatori da nose i na položeg i na peneze pasku imaju...(SGZ, 16°), ...da ima...*štiri* peše delavce...(UB, 303).

18. stoljeće

...*četiri* dni na pešički...(U, III-§III), ...*četiri* dni...more se zaderžavati...(U, III-§VI), ...*četiri* dni...(2x, U, III-§VI), ...*četiri* palca izraste...(KK, 112), ...zagreši *četiri* funte vojska...(AMD), ...po *četiri* groše...(5x, OGP), ...bude daval...novce *četiri*...(AMD), ...*četiri* voli voziti mogu...(2x, OGP), ...saditi...*četiri* zrnj boba...(KK, 112), ...vu one *četiri* dni...(U, III-§III), ...*četiri* kmeti...dati budu morali...(U, III-§XII), ...*četiri*...kmeti...dadu...(U 1, III-§XII).

Brojevi *tri* i *četiri*¹⁸ u GL uglavnom poprimaju nastavak množinskoga dije-la paradigme pridjevske deklinacije. Indeklinabilni oblici pojavljuju sporadič-no tijekom 16. i 17. st.:

16. stoljeće

...v *treh* fundamentomeh stoji...(DEC, 105), ...ada do napunjenja *treh* miesecev... (DEC, 104), ...nakon *treh* miseci...(AC, CCCXXI), ...er dveju ili *treh* susedov i međašev valovanja...veče hasne i važu...(DEC, 121), ...od *treh* zlati vriedna... (DEC, 166), ...v *treh* zrokih stoji...(DEC, 50), ...od *treh* oranj...(DEC, 97), ...s *treh* ili z *čtیره* stran...(DEC, 161), ...na *treh* grivnjah zaostane...(DEC, 163), ...za neplačenje *treh* prvih grivenj...(DEC, 163), ...pod biršagom drugih *treh* griven...(DEC, 179), ...jer v teh *treh* dugovanjah...(DEC, 131), ...na *trih* četer-tinah stoji...(AC, CCCXXXII), ...na *čtیره* oktavah...(DEC, 27), ...i da ni duga tajil, teh *čtیره* zlatih dukat...(AC, CCCXXXVI), ...teh se *čtیره* vsaki sudec ima kruto čuvati...(DEC, 6), ...s *treh* ili z *čtیره* stran...(DEC, 161), ...v *čtیره* se dugovanjah ne dopusti...(DEC, 89), ...na *čtیره* oktavah dokončati, vu keh se biršagi...(DEC, 162);

16. stoljeće (indeklinabilni oblici)

...kaj je više od *tri* zlate vriedna...(DEC, 167), ...do *tri* lita...(AC, CCCXXV), ...do *tri* leta...(2x, PPŠD II).

---

¹⁸ U Rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika (1985: 289, 321) zabilježeni su oblici GL *čtیره*h / *čtيرih*, *čtیره*h.

17. stoljeće

...od *treh* tjednov...(PPB, 261), ...daču *treh* let...(VL 2, PPB, 167), ...videvši poštuvañeh junakov i vseh *treh* Slabinjskih zbegeh ili varašev stojećih...(SHK 3, LXI), ...vu vseh *treh* varošeh stojećem dajem...(SHK 3, LXI), ...o *treh* kraleh...(HPOC, 149), ...od *četireh* dimov...(PNF), ...do *četireh* let...(ČL 2), ...od *četireh* hiž...(PPB, 265), ...ar smo oneh *četireh* dneveh pokorni...(PPB, 146), ...v oneh *četireh* dneveh...(PPB, 156), ...vu *četireh* vur daljine imamo...(URK, 20), ...po *četireh* leti...(ČL 2);

17. stoljeće (indeklinabilni oblici)

...vu oneh *četiri* dneveh...(PPB, 157), ...vu teh isteh *četiri* dneveh delatneh...(PPB, 157).

18. stoljeće

...po kaštige *treh* dnevv...(U, VIII-§IV), ...z pešičkim delom *treh* dnevv kaštiguval se bude...(U, VIII-§XVI), ...vu *treh* fertaljev vure...(KK, 112), ...naj iz *treh* kelihof *treh* far pije vino...(IVS, 98), ...kakoti i *treh* mesecov restancija...(ZGV), ...samo na višinu *treh* palcev dojt...(KK, 111), ...na visinu *treh* palcev...(KK, 111), ...pod kaštigu...*treh* pešičkeh težakov...(U, VIII-§XII), ...od teh *treh* plutonov...(VO, 75), ...iz kojeh *treh* napervo postavleneh iliti kandideraneh... po gore napisaneh i nato odlučeneh *treh*...(BOS).

U D broja *tri* ostvaruje se se isključivo množinski oblik *trem*, a u I brojeva *tri* i *četiri* ostvaruju se isključivo množinski oblici *tremi* / *trimi* // *četirimi* / *čtirem* / *čtiriemi*¹⁹:

16. stoljeće

...dade dvema ili *trem* ljudem...(DEC, 41), ...pred *tremi* krali...(AC, CCCV), ...*tremi* se zakonmi sinovli i bratinski terhi gore vzimlju...(DEC, 49), ...a to *tremi* zakonmi more biti...(DEC, 144), ...jer se nota nevernosti *tremi* zakonmi vun povieda...(DEC, 150), ...more biti *tremi* zlatimi...(DEC, 168), ...s podlogami *tremi*...(HI), ...*tremi* grivnami zaostane...(DEC, 178), ...*tremi* grivnami...zaostanu...(DEC, 179), ...*tremi* grivnjami zaostane...(4x, DEC, 163, 178), ...*tremi* velikimi grivnami zaostal...(DEC, 184), ...z kmeti *trimi*...(AC, CCCXXV), ...a človieče se je suđenje *čtirem* zakonmi navadilo prevernuti...

---

¹⁹ U Rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika (1985: 289, 321) zabilježen je oblik D *četirem* i oblici I *četirem* / *četerem* / *četermi* / *čtirem* / *čtirim*.

(DEC, 6), ...poznavaju se *čtiremi* zakonmi...(DEC, 101), ...pojde *čtiremi* zlati...
(DEC, 163), ...vsaku grivnu *čtiremi* zlatimi plati...(DEC, 162).

17. stoljeće

...ostavljam *trem* kloštrom...(OIK, 104), ...pred dvemi ali *tremi* veruvane-
mi peršonami...(NM), ...preplati ga iz više cine *četirimi* novci...(HPOC, 95),
...z onemi *četirimi* dnevi...(PPB, 149), ...dete je bilo vraženo pri gerle *čtiriemi*
perstmi...(BŠ, 147).

18. stoljeće

...pred *tremi* leti...(IVS, 93), ...pred *tremi* okolu leti...(IVS, 97).

Kada je *četiri* dio složenoga broja tada se u GL i DI broj *četiri* najčešće de-
klinira. U dvama primjerima iz 16. st. javljaju se indeklinabilni oblici:

16. stoljeće

...ako sta *dvadeset i čtireh* liet...(DEC, 86), ...mladši od *dvadeset i čtireh* liet...
(DEC, 87), ...z rečenimi *trideset i četirami* celi seli...(AC, CCCXXXII), ...pred
dvadeset i čtiremi lietmi...(DEC, 90).

16. stoljeće (indeklinabilni oblici)

...gda imaju *dvadeset i čtiri* lieta...(DEC, 83), ...imajući *dvadeset i čtiri* lieta...
(DEC, 83).

17. stoljeće

...koterem *dvadeset i četirem* purgarom...(SGZ, 8°); ...z onemi *dvadeset i četi-*
remi purgarmi, koteri se prisežniki zovu...(SGZ, 8°).

Navedeni složeni brojevi čuvaju pojedine oblike koji nisu zasvjedočeni u samostalnoj deklinaciji broja *četiri* u istraženom korpusu kajkavskih pravnih tekstova, primjerice dativni oblik *četirem* ili instrumentalne oblike *čtiremi* / *četirami*. Budući da je oblik *četirami* kongruentan s imenicom sr. roda, vjerojatno je nastao analogijom prema obliku imenica sr. roda u NA množine. Potvrdu za iznesenu tezu možemo potkrijepiti sljedećim primjerom iz iste isprave: ...i tako ta *trideset i četira* sela naselna i pusta...i kmeti dužni bili nam i gradu

našemu Ozlju služiti... (AC, CCCXXXII). Zanimljiva je usporedba deklinabilnih oblika brojeva *tri* i *četiri* kada su dijelom složenoga broja, u odnosu na broj *dva* koji se u većini primjera ne deklinira. Čini se, a veći korpus bi zasigurno potvrdio postavljenu tezu, da je indeklinabilnost brojeva 2 – 4 u sklopu složenih brojeva najprije zahvatila broj *dva*, a tek kasnije brojeve *tri* i *četiri*. Istraženi korpus pokazuje da se brojevi *tri* i *četiri* u složenim brojevima dekliniraju i nakon 16. st., a za deklinaciju broja *dva* nema potvrda u kasnijem periodu.

Zaključno se može kazati da se u deklinaciji brojeva *dva* i *oba* prema prvom deklinacijskom tipu uspostavlja sljedeća paradigma: NA *dva* / *dvi* (m. r.), *dve* / *dvi* / *dvie* (sr. i ž. r.) // *obadva* (m. r.) / *obedve* / *obedvie* / *obodve* / *obodvi* (ž. r.); GL *dveju* / *dvieju* (m. i sr. r.) // *obejudveju* (m. i ž. r.); D *dvema* (ž. r.); I *dvema* / *dvima* (m. i ž. r.) // *obemadvema* (m. i ž. r.). Prema drugom deklinacijskom tipu uspostavlja se paradigma: GL *dveh* / *dvih* (sva tri roda) // *obih dviiov* / *obodveh* (m. i ž. r.); D *dvem* (ž. r.); I *dvem* (sr. r., iz D) / *dvemi* / *dvimi* (sva tri roda) // *obadvemi* / *obedvemi* / *obodvemi* (m. i ž. r.). Treći deklinacijski tip vezan je uz prijedložne izraze koji imaju uvijek isti nastavak u svim padežima. Dvojinski se oblici brojeva u kajkavskim pravnim tekstovima više ne rabe nakon 16. st., što od 17. st. predstavlja dominaciju drugoga deklinacijskog tipa.

Brojevi *tri* i *četiri* od 16. do 18. st. pretežito se dekliniraju prema pridjevskoj deklinaciji za sva tri roda: NA *tri* / *terie* // *četire* / *četirje* / *četiri* / *čtiri*; GL *treh* / *trih* // *četireh* / *čtireh*; D *trem*; I *tremi* / *trimi* // *četirimi* / *čtiremi* / *čtiriemi*. Deklinacija brojeva *tri* i *četiri* pokazuje dobro čuvanje oblika množine, a sporadični primjeri trećega deklinacijskog tipa pripadaju periodu do 18. stoljeća.

Izvori:

16.st.

1. AC – Acta Croatica, CCXCVIII. Mate Višak zalaže dvije oranice pred suncem križevačke županije (Hižanovec, 2. 7. 1586., u: Kukuljević-Sakcinski, Ivan 1863.)
2. AC – Acta Croatica, CCCIV. Suci županije varaždinske otkupljuju kneza Ivana Araša i dijele jedno njegovo selo (Petruševec, 19. 11. 1588., u: Kukuljević-Sakcinski, Ivan 1863.)
3. AC – Acta Croatica, CCCV. Nikola Gjurkanić iz Trnave i Toma Grekša daju u spravu svoje novce zagrebačkomu građaninu Gašparu Kaučiću (1589., u: Kukuljević-Sakcinski, Ivan 1863.)
4. AC – Acta Croatica, CCCX. Juraj Cvetko priznaje, da mu je Nikola Dvorničić potpuno isplatio, što je od njega imala tražiti Cvetkova žena Jana (Nedelišće, 19. 3. 1592., u: Kukuljević-Sakcinski, Ivan 1863.)

5. AC – Acta Croatica, CCCXVII. Mihalj Murzoić priznaje, da mu je Nikola Dvorničić sve predao, što je ostalo po njegovu bratu (Nedelišće, 5. 5. 1592., u: Kukuljević-Sakcinski, Ivan 1863.)
6. AC – Acta Croatica, CCCXXI. Matija Radošević nagađa se s knezom Petrom Hruševačkim za neki kvar (Rečica, 2. 2. 1595., u: Kukuljević-Sakcinski, Ivan 1863.)
7. AC – Acta Croatica, CCCXXV. Gavro Ajtić zalaže svoje imanje Marku Bentiću (Karlovac, 27. 6. 1596., u: Kukuljević-Sakcinski, Ivan 1863.)
8. AC – Acta Croatica, CCCXXXI. Stanko Drženić prodaje svoj vinograd Ivanu Šgudlinu (Međimurje, 1. 1. 1598., u: Kukuljević-Sakcinski, Ivan 1863.)
9. AC – Acta Croatica, CCCXXXII. Knez Juraj Zrinski zalaže Tadioloviću imanja Novake na Brodu (U Čakovu Turnu, 16. 11. 1598., u: Kukuljević-Sakcinski, Ivan 1863.)
10. AC – Acta Croatica, CCCXXXVI. Sud daje knezu Jurju Mikuliću u zalog jedno selo dužnika mu kneza Jurja Ožegovića (Drenova, 1599., u: Kukuljević-Sakcinski, Ivan 1863.)
11. BŠ – Blaž Škrinjarić i parnica protiv Urše Geljanice (Varaždin, 1588 – 1589, u: Šojat, Olga 1975.)
12. ČL – Čunčićev list (Kuče, 1521., u: Pranjković, Ivo 1994.)
13. DEC – Decretum Ivana Pergošića (Nedelišće, 1574., u: Pergošić, Ivanuš 2003.)
14. HI – Hrvatski inventar (3. 4. 1596., u: Horvat, Rudolf 1911.)
15. HPS – Hrvatski popis stvari (1588., u: Horvat, Rudolf 1912.)
16. LL – Lestakovečka listina (Lestakovci, 5. 11. 1580.; Ivan Drenovački naseljuje kmetove u Lestakovce i naznačuje im urbarske dužnosti, u: Lopašić, Radoslav 1894.)
17. SHK 1 – Spomenici Hrvatske krajine 1, XIII. Kralj Maksimilijan II. nalaže Vidu Haleku, generalu na slovinskoj (varaždinskoj) Krajini, da izvidi jesu li zagrebački građani popravili gradske zidine (Beč, 5. 5. 1573., u: Lopašić, Radoslav 1884.)
18. SHK 1 – Spomenici Hrvatske krajine 1, XXXVIII. Naputak izdan nadvojvodom Karlom za konjanike na hrvatsko-slavonskoj krajini s latinskim naputkom od g. 1577. za ugarsku krajinu (Graz, 1. 3. 1578., u: Lopašić, Radoslav 1884.)
19. SHK 1 – Spomenici Hrvatske krajine 1, LXVII. Juraj Jurinić, službenik generala Ivana Auersperga, isplaćuje najam za kloštar pavlinski u Kamenskom (Zagreb, 4. 5. 1580., u: Lopašić, Radoslav 1884.)
20. SHK 1 – Spomenici Hrvatske krajine 1, CLXXII. Gornji grad križevački naseljuje Ivana Pejašinića i ostale Uskoke u svojem području (Križevci, 29. 9. 1596., u: Lopašić, Radoslav 1884.)

21. VL – Vukovinska listina (Vukovina, 25. 2. 1599.; Ban Ivan Drašković naseljuje Letovanić, u: Lopašić, Radoslav 1894.)
22. ZL – Zagrebačka listina (Zagreb, 15. 3. 1599.; Službe i dužnosti naseljenika iz okolice Bihaća na zemljištu grada Zagreba u Hrašću, u: Lopašić, Radoslav 1894.)
23. ŽL – Želinska listina (Želin, 20. 7. 1595.; Petar Erdödy daruje braći Marku, Dioniziju i Franji Zimici dva kmetska zemljišta i učini ih plemenitima, u: Lopašić, Radoslav 1894.)

17. st.

1. CL – Celničanska listina Jurja Zrinskoga (8. 5. 1624., u: Lopašić, Radoslav 1894.)
2. ČL 1 – Čička listina (Čiče, 20. 10. 1636.; Grof Štefan Erdödy nastanjuje Ivana Posavca i dr. u Gladovcu, na imanju želinskom, u: Lopašić, Radoslav 1894.)
3. ČL 2 – Čakovečka listina (Čakovec, 5. 2. 1654.; Službenik kneza i bana Nikole Zrinskoga dopušta Gašparu Kudoviću i dr. da se nastane u Rakovcu, u: Lopašić, Radoslav 1894.)
4. DBŠ – Druga buna Štibrenaca (1633 – 1637, u: Adamček, Josip i dr. 1985.)
5. DL – Donjolomnička listina (Donja Lomnica, 24. 2. 1628.; Paval Šabarić navodi sve službe i daće što su je dužna davati dva založena kmeta, u: Lopašić, Radoslav 1894.)
6. HPOC – Hrvatska plemenska općina Cvetkovići (1605. – 1697., u: Laszowski, Emil 1929.)
7. KL 2 – Kuzminečka listina (Kuzminec, 12. 7. 1665.; Vicekapetan križevački Nikola Makar uređuje službe i daće svojih podanika u Torčecu, u: Lopašić, Radoslav 1894.)
8. LL 3 – Letovanička listina (Letovanić, 7. 7. 1632.; Ban Sigismund Erdödy dopušta Letovancima uživanje zemlje preko Kupe, u: Lopašić, Radoslav 1894.)
9. LL 4 – Letovanička listina (Letovanić, 12. 4. 1636.; Ban Sigismund Erdödy određuje prava i dužnosti Jelačića u selu Farkašiću, u: Lopašić, Radoslav 1894.)
10. LMR – Listina Mike Radaka (Svetice, 3. 2. 1677., u: Strohal, Rudolf 1907.)
11. LMS – Listina Mikule Sopića (Šipak, 1. 4. 1646., u: Strohal, Rudolf 1907.)
12. LP – Lonjička povelja kneza Jurja Zrinskoga (31. 5. 1618., u: Lopašić, Radoslav 1894.)

13. ML – Moravička listina (Moravice, 3. 7. 1623.; Stjepan Lacković i dr. naseljuju Ivana Klobučara i dr. u Dragama Moravičkim, u: Lopašić, Radoslav 1894.)
14. NL – Novočička listina (Novo Čiče, 5. 7. 1644.; Grof Nikola Erdödy podjeljuje Filipu Roksi idr. zemlje u kotaru cerskom, u: Lopašić, Radoslav 1894.)
15. NM – Oporuka Nikole Makara (28. 4. 1671., u: Horvat, Rudolf 1913.)
16. OBP – Oporuka Barbare Peranski iz g. 1696. s popisom nakita (u: Kolanović, Josip 1977.)
17. OIK – Oporuka brdovečkoga župnika Ivana Kobbea (Brdovec, 14. 8. 1681., u: Laljak, Stjepan 2002.)
18. OTK – Otpor kmetova u Šenkovcima povećanju tlake (1601 – 1660, u: Adamček, Josip i dr. 1985.)
19. PNF – Poziv bana Nikole Frankopana na vojnu protiv Turaka (9. 10. 1618., u: Laszowsky, Emil 1913.)
20. PPB – Prva posavska buna (1653 – 1659, u: Adamček, Josip i dr. 1985.)
21. PPŠD I – Prilog povijesti školstva u Draganiću I (Šipak, 1. 2. 1678., u: Sporčić, Mirko 1899.)
22. PPŠD II – Prilog povijesti školstva u Draganiću II (Šipak, 11. 8. 1680., u: Sporčić, Mirko 1899.)
23. SGZ – Statut grada Zagreba (1629., u: Šojat, Olga 1974.)
24. SHK 2 – Spomenici Hrvatske krajine 2, CXXVIII. Gaspar Stankovački, vicekapetan, priopćuje zagrebačkom biskupu Benku Vinkoviću da je biskupov grad Dubrava zapušten, i da je poradi toga pogibelj od Turaka (Križevci, 12. 11. 1639., u: Lopašić, Radoslav 1885.)
25. SHK 2 – Spomenici Hrvatske krajine 2, CLV. Benko Vinković, zagrebački biskup, obznanjuje glavarima karlovačke vojske, pod kojim uvjetima bi mogao u Karlovcu osnovati franjevački samostan (Zagreb, 6. 6. 1642., u: Lopašić, Radoslav 1885.)
26. SHK 2 – Spomenici Hrvatske krajine 2, CCXLIII. Kapetan ivanički, Oto Stubenberg, naseljuje Ivana Čičerića i drugove u Rečici i označuje međe njihova sela (Ivanić, 8. 7. 1688., u: Lopašić, Radoslav 1885.)
27. SHK 3 – Spomenici Hrvatske krajine 3, LVII. Grof Petar Keglević naseljuje Vukadina i Stanivuku zajedno s njihovim drugovima u kotaru jastrebičkom (Kostajnica, 10. 3. 1698., u: Lopašić, Radoslav 1889.)
28. SHK 3 – Spomenici Hrvatske krajine 3, LXI. Grof Petar Keglević, zapovjednik Kostajnice, potvrđuje Slabinjanima zemlje i kotare (Kostajnica, 18. 9. 1698., u: Lopašić, Radoslav 1889.)

29. SHK 3 – Spomenici Hrvatske krajine 3, XXXIV. Radvo Badrić, harambaša sa svojim drugovima Vlasima moli biskupa zagrebačkoga da im dozvoli naseliti se u Malom Gradcu i u Sračici te oko rječice Dragotine (Krajina, oko 1689., u: Lopašić, Radoslav 1889.)
30. SHK 3 – Spomenici Hrvatske krajine 3, XXXVI. Pukovnik grof Krištof Rindsmaul opominje Vlahe krajišnike da se ne bune (Koprivnica, 21. 2. 1697., u: Lopašić, Radoslav 1889.)
31. SNVT – Seljački nemiri na posjedima oko Varaždinskih Toplica (1604 – 1656, u: Adamček, Josip 1974)
32. TBŠ – Treća buna Štibrenaca (Zagreb, 1654., u: Adamček, Josip i dr. 1985.)
33. TPB – Treća posavska buna (1670 – 1671, u: Adamček, Josip i dr. 1985.)
34. UB – Urbar imanja Bukovca u Podravini (1645., u: Lopašić, Radoslav 1894.)
35. UO – Urbar Ostrne (Ostrna, 10. 10. 1667., u: Lopašić, Radoslav 1894.)
36. UR – Urbar grada Rakovca (1630., u: Lopašić, Radoslav 1894.)
37. VL 1 – Vrbovečka listina (Vrbovec, 23. 8. 1619.; Knez Juraj Zrinski naseljuje Slavonce u gori Lipi Gaj na vrbovačkom imanju, u: Lopašić, Radoslav 1894.)
38. VL 2 – Varaždinska listina (Varaždin, 11. 5. 1656.; Podanici sisački pred varaždinskim generalom Valterom Lesleom sklapaju sporazum o službi, u: Lopašić, Radoslav 1894.)
39. VL 3 – Vrbovečka listina (Vrbovec, 7. 5. 1669.; Službenici grofice Sofije, udovice bana Nikole Zrinskoga, nastanjuju Matiju Fioliča u selu Poljani, u: Lopašić, Radoslav 1894.)
40. ZL 1 – Zagrebačka listina (Zagreb, 31. 1. 1642.; Biskup zagrebački Benko Vinković dopušta Tomi Babiću da se nastani u ivaničkom kotaru, u: Lopašić, Radoslav 1894.)

18.st.

1. AMD – Artikuluši mladencev iliti detičev plemenitoga ceha mesarskoga varaša koprivničkoga (Koprivnica, 22. 2. 1766., u: Kolander, Zlatko 1914.)
2. BOS – Biranje općinskih službenika u Samoboru (1756., u: Noršić, Vjekoslav 1907.)
3. BVG – Buna varaždinskoga generalata i pograničnih kmetova (Severin, 25. 1. 1755., u: Ivančan, Ljudevit 1902.)
4. CRR – Cijena radnje i robe u Varaždinu (1. 3. 1705., u: Strohal, Rudolf 1910.)

5. IB – Izjava Bribirana od 12. ožujka 1779. (u: Margetić, Lujo 1980.)
6. IVS – Istraga na vlastelinskom sudu grofa Ratkaja u Velikom Taboru (1744., u: Šojat, Vesna 1969.)
7. IŽZ – Instrukcija županije zagrebačke seoskim sucima (1764., u: Noršić, Vjekoslav 1912.)
8. KK – Kazitel knjig za polodelavca na horvatskem jeziku očituvan (1788., u: Šatović, Franjo 1975.)
9. KSKŽ – Kažnjavanje seljaka u selu Dubovcu u Križevačkoj županiji (1755., u: Adamček, Josip 1977.)
10. LV – Listina Jure Vrbančića (Hrastje, 10. 2. 1753., u: Strohal, Rudolf 1907.)
11. OGP – Odredba gradskog poglavarstva u Zagrebu glede plaćanja nadnice (1726., u: Barle, Janko 1913.)
12. OOS – Odnosaji općine Samobor (1774., u: Noršić, Vjekoslav 1914.)
13. POD – Pogodba o dojenju napuštenog djeteta u Samoboru (1781., u: Brekalo, Ivan 1999.)
14. SHK 3 – Spomenici Hrvatske krajine 3, XXXIX. Kralj Karlo opominje Ličane i Krbavce da se ne bune (Beč, 1. 2. 1730., u: Lopašić, Radoslav 1889.)
15. U – Urbarium Marije Terezije (26. 4. 1766., u: Udvari, István 2003.)
16. URK – Urbarijalna regulacija sela Kapelšćaka (1774 – 1778, u: Adamček, Josip 1970.)
17. VO – Vojni obučevnik (18. st., u: Jurić, Šime 1971., 1972.)
18. ZGV – Zastupanje grada Varaždina na saboru u Požunu (14. 2. 1708., u: Horvat, Rudolf 1911a.)
19. ZP – Zavjet plemića iz Sv. Helene (21. 4. 1787., u: Gundrum, Fran 1914.)

Popis izdanja tiskanih izvora:

- ADAMČEK, JOSIP 1970. Urbarijalna regulacija sela Kapelšćaka 1774–1778. *Kaj*, 2, Zagreb, 18–22.
- ADAMČEK, JOSIP 1974. Seljački nemiri na posjedima oko Varaždinskih Toplica (1604 – 1656). *Kaj*, 12, Zagreb, 72–77.
- ADAMČEK, JOSIP 1977. Teče kmetska krv (Kažnjavanje seljaka u buni 1755. godine). *Kaj*, 1–2, Zagreb, 3–40.
- ADAMČEK, JOSIP i dr. 1985. *Seljačke bune u Hrvatskoj u XVII stoljeću (Građa)*. Zagreb – Sisak: Arhiv Hrvatske – Historijski arhiv Sisak.
- BARLÈ, JANKO 1913. Odredba gradskog poglavarstva u Zagrebu od god. 1726. glede plaćanja nadnice i nekih drugih radnja. *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-Dalmatinskoga Zemaljskoga arkiva*, 15, Zagreb, 153–156.

- BREKALO, IVAN 1999. Pogodba iz 1781. godine o dojenju napuštenog djeteta u Samoboru. *Kaj*, 4–5, Zagreb, 71–75.
- GUNDRUM, FRAN 1914. Zavjet plemića iz sv. Helene od god. 1787. *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskog arkiva*, 16, Zagreb, 315.
- HORVAT, RUDOLF 1911. Hrvatski inventar iz godine 1596. *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva*, 13, Zagreb, 183–187.
- HORVAT, RUDOLF 1911a. Zastupanje grada Varaždina na saborima u Požunu godine 1708. i 1710. *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva*, 13, Zagreb, 54–60.
- HORVAT, RUDOLF 1912. Hrvatski popis stvari iz god. 1588. *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva*, 14, Zagreb, 113–114.
- HORVAT, RUDOLF 1913. Hrvatska oporuka Nikole Makara od god. 1671. *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva*, 15, Zagreb, 203–214.
- IVANČAN, LJUDEVIT 1902. Buna varaždinskoga generalata i pograničnih kmetova godine 1755. *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva*, 4, Zagreb, 151–173.
- JURIĆ, ŠIME 1971. Kajkavski vojni “obučevnik” iz 18. stoljeća. *Kaj*, 12, Zagreb, 46–55.
- JURIĆ, ŠIME 1972. Kajkavski vojni obučevnik iz 18. stoljeća, II. *Kaj*, 1, Zagreb, 63–81.
- KOLANDER, ZLATKO 1914. Artikuluši mladencev iliti detičev plemenitoga ceha mesarskoga varaša Koprivničkoga z horvackem jezikom rastolnačeni. *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskog arkiva*, 16, Zagreb, 310–313.
- KOLANOVIĆ, JOSIP 1977. Oporuka Barbare Peranski iz 1696. g. s popisom naki-ta. *Kaj*, 9–10, Zagreb, 32–36.
- KUKULJEVIĆ-SAKCINSKI, IVAN 1863. Acta croatica, Listine hrvatske, *Monumenta historica Slavorum meridionalium*, 1, Zagreb, 1–339.
- LALJAK, STJEPAN 2002. Župnik Ivan Kobe i njegova oporuka. *Brdovečki zbornik*, Zaprešić, 102–110.
- LASZOWSKY, EMIL 1929. Hrvatska plemenska općina Cvetkovići III. *Vjesnik Kr. državnog arkiva u Zagrebu*, 4, Zagreb, 1–98.
- LASZOWSKY, EMIL 1913. Poziv bana Nikole Frankopana na vojnu proti Turcima 9. okt. 1618. *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva*, 15, Zagreb, 148–150.
- LOPAŠIĆ, RADOSLAV 1884. Spomenici Hrvatske krajine I. Od godine 1479 do 1610. *Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium*, 15, Zagreb, 1–390.

- LOPAŠIĆ, RADOSLAV 1885. Spomenici Hrvatske krajine II. Od godine 1610 do 1693. *Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium*, 16, Zagreb, 1–435.
- LOPAŠIĆ, RADOSLAV 1889. Spomenici Hrvatske krajine III. Od godine 1693 do 1780 i u dodatku od g. 1531 do 1730. *Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium*, 20, Zagreb, 1–519.
- LOPAŠIĆ, RADOSLAV 1894. Urbaria lingua croatica conscripta. Hrvatski urbari. *Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium*, 5, Zagreb, 1–484.
- MARGETIĆ, LUJO 1980. *Iz vinodolske prošlosti. Pravni izvori i rasprave*, Rijeka: Liburnija – Školska knjiga.
- NORŠIĆ, VJEKOSLAV 1907. Biranje općinskih službenika u Samoboru. *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva*, 9, Zagreb, 113–114.
- NORŠIĆ, VJEKOSLAV 1912. Instrukcija županije zagrebačke seoskim sudcima, izdana god. 1764. *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva*, 14, Zagreb, 109–113.
- NORŠIĆ, VJEKOSLAV 1914. Odnosaji općine Samobor godine 1774. *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskog arkiva*, 16, Zagreb, 216–223.
- PERGOŠIĆ, IVANUŠ 2003. *Decretum 1574. Hrvatski kajkavski editio princeps*. Za tisak priredio i priloge napisao Zvonimir Bartolić, Čakovec: Matica hrvatska.
- PRANJKOVIĆ, IVO 1994. *Turopoljska čitanka*. Velika Gorica: Ogranak Matice hrvatske.
- SPORČIĆ, MIRKO 1899. Prilog povjesti školstva u Draganiću. *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva*, 1, Zagreb, 201–205.
- STROHAL, RUDOLF 1907. Nekoliko starih listina iz karlovačkoga kotara. *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva*, 9, Zagreb, 148–160.
- STROHAL, RUDOLF 1910. Cijena radnje i robe u Varaždinu g. 1705. *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva*, 12, Zagreb, 244–245.
- ŠATOVIĆ, FRANJO 1975. Kazitel knjig za polodjelavca na horvatskem jeziku očitovan, *Kaj*, 12, 108–115.
- ŠOJAT, OLGA 1974. Statut grada Zagreba na kajkavskom. *Kaj*, 7–8, Zagreb, 97–100.
- ŠOJAT, OLGA 1975. Blaž Škrinjarić i parnica protiv Urše Geljanice. *Kaj*, 8, Zagreb, 9–10, 143–150.
- ŠOJAT, VESNA 1969. Sa jedne istrage na vlastelinskom sudu grofa Ratkaja u Velikom Taboru 1744. godine. *Kaj*, 7–8, Zagreb, 92–100.

UDVARI, ISTVÁN 2003. *A Mária Terézia-féle úrbérrendezés forrásai magyarországi délszláv népek nyelvén I.* Nyíregyháza: Nyiergyhazi foiskola ukran es ruszin filologiai tanszeke.

Literatura:

- ALEKSIĆ, RADOMIR 1937. Prilozi istoriji kajkavskog dijalekta. *Južnoslovenski filolog*, 16, Beograd, 1–99.
- BELIĆ, ALEKSANDAR 1932. *O dvojini u slovenskim jezicima.* Beograd: Srpska kraljevska akademija.
- BELIĆ, ALEKSANDAR 1950. *Istorija srpskohrvatskog jezika. Knj. II sv. 1: Reči sa deklinacijom.* Beograd: Naučna knjiga.
- BELOSTENEC, IVAN 1972.–1973. *Gazophylacium...* (pretisak iz 1740.). Zagreb: Liber – Mladost.
- HABDELIĆ, JURAJ 1989. *Dictionar...* (pretisak iz 1670.). Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- JAMBREŠIĆ, ANDRIJA; FRANJO SUŠNIK 1992. *Lexicon Latinum...* (pretisak iz 1742.). Zagreb: Zavod za jezik Hrvatskoga filološkog instituta.
- JUNKOVIĆ, ZVONIMIR 1972. Jezik Antuna Vramca i podrijetlo kajkavskoga dijalekta. *Rad JAZU*, 363, Zagreb, 1–272.
- KUZMIĆ, BORIS 2005. Jezična obilježja Statuta grada Zagreba (1629.). *Drugi Hercigonjin zbornik.* Ur. Stjepan Damjanović. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 211–218.
- LONČARIĆ, MIJO 1992. Kajkavska morfologija. *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik*, 18, Zagreb, 67–85.
- LONČARIĆ, MIJO 1996. *Kajkavsko narječje.* Zagreb: Školska knjiga.
- LONČARIĆ, MIJO; VESNA ZEČEVIĆ 1999. *Jat u kajkavštini.* *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 25, Zagreb, 171–194.
- PUTANEC, VALENTIN 1982. Jezik Dekretuma (1574) Ivana Pergošića. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 6, Zagreb, 269–277.
- Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika* 1985.–1999. Zagreb: JAZU (HAZU) – Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- ROGIĆ, PAVLE 1955. Deklinacija brojeva dva, oba (obadva), tri, četiri. *Jezik*, 5, Zagreb, 138–141.
- ŠOJAT, ANTUN 1969. Kratki navuk jezičnice horvatske (Jezik stare kajkavske književnosti). *Kaj*, 5, Zagreb, 65–80.
- ŠOJAT, ANTUN 1969a. Kratki navuk jezičnice horvatske (Jezik stare kajkavske književnosti). *Kaj*, 12, Zagreb, 65–80.

ŠOJAT, ANTUN 1970. Kratki navuk jezičnice horvatske (Jezik stare kajkavske književnosti). *Kaj*, 2, Zagreb, 81–96.

TAFRA, BRANKA 2005. *Od riječi do rječnika*. Zagreb: Školska knjiga.

The declension of numerals two, both, three and four in kajkavian legal texts from 16th to 18th century

Summary

In this paper the authors discuss some interesting facts about the declension of the numerals two, both, three and four in Kajkavian legal texts from the 16th to 18th century. The language analysis is based on eighty two Kajkavian legal texts (23 from the 16th, 40 from the 17th, and 19 from the 18th century). Special attention has been paid to the question of the relation between plural and dual in the declension of the numerals two and both, as well as to the development of the plural in the declension of the numerals three and four. All recorded forms of the numerals two, both, three and four are given for all cases and their appearance is compared between different time periods. Number declension also is examined in prepositional phrases. At the end of the paper the frequency of the nondeclinable forms of the numerals two, both, three and four is given.

Ključne riječi: brojevi, kajkavski, dva, oba, tri, četiri

Key words: numerals, Kajkavian, two, both, three, four